

Nr 5.

Ankom till Riksdagens kansli den 17 juli 1914 kl. 4 e. m.

*Andra kammarens tredje tillfälliga utskotts utlåtande nr 5,
i anledning av väckt motion om skrivelse till Kungl.
Maj:t angående utarbetande av en statistisk jämförelse
mellan Norrland och det övriga Sverige, företrädesvis i
ekonomiskt och socialt hänseende.*

Till andra kammarens tredje tillfälliga utskott har hänvisats en inom kammaren av herr Molin i Dombäcksmark väckt motion, nr 169, vari denne, med återupptagande av sin vid innevarande års första riksdag väckta, men då ej behandlade motion, nr 271, hemställt, att andra kammaren för sin del beslutar, att riksdagen måtte i skrivelse till Kungl. Maj:t anhålla, det Kungl. Maj:t ville gå i författning om utarbetandet och framläggandet av en statistisk redogörelse angående Norrlands förhållande till det övriga Sverige, företrädesvis i ekonomiskt och socialt hänseende.

Åberopade motion nr 271 var, vad motiveringen beträffar, av följande lydelse:

»Vad Norrland betyder för den svenska statskroppen, därom råder utom Norrlands gränser tyvärr den mest beklagliga okunnighet även bland dem, som göra anspråk på att vara lärda och bildade. Att referera alla de foster av okunnighet om Norrland och norrländska förhållanden, som man oupphörligen får till livs, är ej min mening. I stället tillåter jag mig i korthet framställa några allmänna synpunkter om Norrlands förhållande till övriga Sverige.

Ehuru det möjligen kan verka skorrande i syd- och mellansvenskarnes öron torde dock kunna fastslås, att det relativt goda ekonomiska läge, som Sverige för närvarande befinner sig uti, i huvudsak torde vara Norr-
Bihang till senare riksdagens protokoll 1 13 saml. 3 avd. 4 häft. (Nr 5).

lands förtjänst. Den norrländska trävaruindustrien, gruvdriften och andra exportkällor ha hittills tillfört den svenska penningmarknaden tusentals millioner i rent guld. Utan att detta guldflöde från Norrlands skogar och malmfält varit tillfinnandes, är det mycket troligt, för att ej säga alldeles visst, att vår detta allt oaktat ännu prekära utrikeshandel, som år efter år uppvisar till många millioner uppgående importöverskott, skulle varit i oerhördt mycket sämre läge, med ännu kännbarare brist på kapital inom landet.

För södra Sveriges lantbruk har Norrland varit en god avsättningsort, direkt och indirekt, detta möjliggjort genom livsmedelstullarna, som tillfört och fortfarande komma att tillföra det sydsvenska jordbruket enorma summor, utan vilka, om man får tro de sydsvenska lantmännens försäkringar, det sydsvenska jordbrukets ekonomiska bärighet skulle äventyras. Härvid må ock tagas i betraktande de summor staten erhållit genom tullsatserna för Norrlands vidkommande.

På sistone har uppmärksamheten från statsmakternas sida riktats på Norrland, så snart andra skatte- eller inkomstkällor börjat tryta. Jag vill endast erinra om folkpensioneringens genomförande, vilket möjliggjordes endast tack vare Norrlandsmalmen. Jag erinrar vidare om expropriationen av en del av de norrländska skogsvårdsavgifterna för upphjälpanDET av skogsvården i södra Sverige. Vidare är det ju nu meningen att exploatera Norrlands statsskogar för att i någon mån täppa de gapande luckorna i försvarsbudgeten.

Till envar om norrländska förhållanden okunnig dristar jag mig framställa samvetsfrågan: Hur skulle det nu sett ut här i Sverige, om Norrland ej funnits till? Jag förmodar, att antalet av de stockholmska palatsen varit färre, att vår utrikeshandel varit i ett förtvivlat läge, att penningtillgången varit liten eller ingen och att hela vår såväl politiska som ekonomiska självständighet varit ytterst osäker åtminstone i avsevärt sämre ställning än vad nu är fallet, tack vare Norrland.

Klaga är ju stor och allmän över vårt nuvarande ekonomiska läge. Var finna nyckeln till lösandet av alla våra intrasslade ekonomiska problem? Ja, om även den frågan framställes såsom samvetsfråga till södra Sveriges befolkning, så kan ej svaret bli annat än: Norrland.

Sveriges framtida ekonomiska utveckling är i synnerligen hög grad beroende just av Norrland och dess utveckling. Ja, jag tvekar ej påstå, att endast Norrland är räddningen. Såsom jag visat i min s. k. dikningsmotion vid innevarande års riksdag, skulle vår trävaruexport i framtiden kunna ökas ända till 50 mill. kbm. om året, om svenska staten ägde

förutseende nog att möjliggöra alla norrländska träskmarkers utdikning och försättande i skogbärande skick. Om vilka framtidsmöjligheter, som skulle bli verklighet vid utnyttjandet av Norrlands järnmalm till förädlade varor med hjälp av den oerhörda vattenkraft, som är till finnandes, torde vara nödigt att erinra.

Norrlands jordbruk är ej heller att förakta. Trots bristen på vägar, diken och avsättningsmöjligheter (de tre grundvalarna för jordbruk över huvud taget) och alla andra vidriga omständigheter, har det ändock kunnat hålla ihop och utveckla sig. Och detta *utan* tullskydd, som för södra Sveriges jordbruk tycks vara enda livselixiret. Därav torde framgå, att det norrländska jordbruket, som fått lära sig stå på egna ben utan hjälp av konstlade medel, har större utvecklingsmöjligheter än södra Sveriges jordbruk. Innan det dock kan bli tal om Norrlands kolonisation i stor stil enligt nationalekonomiska linjer, fordras dock, att staten sörjer för vägar, diken och avsättningsmöjligheter uppe i de stora vidderna. Vill staten verkligen åstadkomma en norrländsk kolonisation, så kan staten ej underlåta att först lösa kommunikations-, diknings- och avsättningsproblemen.

Med detta har jag endast antydningvis velat framhålla, att det i lika hög grad är Sveriges som Norrlands livsintresse, att Norrland försvaras, behålles och utvecklas, även om statens hittills vidtagna åtgärder för Norrlands del skenbart icke alltid förräntat det kapital, som där nedlagts.

Meningen med denna motion är icke att söka förmå riksdagen till några nya uppoffringar utöver dem jag motionsvis förut framställt; min mening är fastmer att förmå riksdagen till ett initiativ i syfte att skingra den oerhörda okunnighet, som råder bland Sveriges folk om Norrland och dess förhållande till övriga Sverige i ekonomiskt och socialt hänseende.

Vår nu tillgängliga statistik är ej så uppställd och sammanförd, att svenska folket får reda på vad Norrland betytt, betyder och kommer att betyda för den svenska statskroppen.

Export- och importsiffrorna för hela riket visa ej, hur stor andel som belöper sig på Norrland och övriga Sverige. Samma är förhållandet med tullmedlen, både de som gå till statskassan och de som hamna i kvarnägares, godsägares och övriga sydsvenska jordbrukares fickor.

Jag menar, att det för belysandet av Norrlands förhållande till övriga Sverige är oavvisligen nödvändigt att få till stånd ett närmelsevis exakt bokslut med debet, och kreditposter för Norrland å ena och övriga Sverige å andra sidan.

Kunde ett sådant bokslut åstadkommas, skulle, hoppas jag, okunnigheten om Norrland och dess värde skingras. Och utan att okunnigheten om Norrland försvinner, lär det vara lönlöst att förvänta, att riksdagen skall med den lust och kraft, som kräves, väcka till livs och tillvarataga alla Norrlands slumrande millioner och i Norrland bereda svenska medborgare den utkomst och trevnad, som nu tyvärr endast tyckes kunna ernås i — Amerika.

Jag hemställer alltså», (etc., lika med det nu i motionen nr 169 framställda yrkandet.)

Utskottet.

Utskottet delar motionärens uppfattning om »att det i lika hög grad är Sveriges som Norrlands livsintresse, att Norrland försvaras, bibehålles och utvecklas, även om statens hittills vidtagna åtgärder för Norrlands del skenbart icke alltid förräntat det kapital, som där nedlagts.»

Även är utskottet ense med motionären däri, att tillgodogörandet af Norrlands naturrikedomar — dess malmer, dess skogar och på sistone dess vattenfall — spelat och spelar en ytterst betydelsefull roll i Sveriges ekonomiska liv. För att endast nämna några få siffror, må anföras, att i Sveriges totalexport år 1912, som hade ett värde av 760 miljoner kronor, ingingo från Norrland exporterade trävaror och produkter därav till ett värde av icke mindre än 170 miljoner kronor, samt att av den under år 1912 till ett värde av 59.7 miljoner kronor exporterade järnmalmen icke mindre än ungefär fyra femtedelar torde hava blivit exporterade från Norrland.

Men i motsats till motionären håller utskottet före, att Norrlands ovannämnda ekonomiska betydelse är känd och även beaktad av statsmakterna, liksom kännedomen om Norrland är i ständigt stigande hos vårt lands befolkning. Någon särskild åtgärd för skingrandet af en enligt utskottets mening ej särskilt framträdande okunnighet just på detta område hos vårt folk anser utskottet därför icke vara av behovet påkallad. Detta så mycket mindre som utskottet ej delar den uppfattning, som motionären synes hysa, nämligen att en landsdels förmåga att med sina speciella naturtillgångar verksamt bidra till förbättrandet av landets ekonomi i dess helhet, skulle vara ett avgörande skäl för statens ingripande för att befrämja denna landsdels utvecklingsmöjligheter på andra områden. Oberoende av en landsdels tillgång på lätt realiserbara naturtillgångar föreligger nämligen, enligt utskottets åsikt, skyldighet för statsmakterna att kraftigt understödjä den ekonomiska utvecklingen till gagn för hela landets befolkning, såväl i Norrland som annorstädes, där utsikter till en dylik utveckling givas. Utan tvivel föreligga ock, beträffande Norrland, för stats-

makterna stora uppgifter, vilkas lösning de med säkerhet heller icke komma att undandraga sig. I detta sammanhang vill utskottet även framhålla, att statsutgifter till förmån för en avlägsen landsdels glesare befolkning — utgifter, vilkas även framtida räntabilitet är oviss — dock äro fullt berättigade, då redan gemenskapen med den svenska statskroppen ger en sådan befolkning berättigade anspråk på att ej bliva styvmoderligt behandlad vid fördelningen av de förmåner, som vår kultur förmår att skänka.

Utskottet finner således icke de motiv, som motionären framfört för sitt yrkande, bärande och hyser vidare den uppfattningen att vårt lands officiella statistik redan nu i avsevärd grad kan lämna upplysningar om de norrländska länen. Som bekant komma dessutom femårsöversikter över rikets utveckling hädanefter att publiceras av Statistiska centralbyrån. Utgivandet av dessa femårsöversikter bestämdes i samband med beslut om upphörande av Kungl. Maj:ts befallningshavandes femårsberättelser. Utskottet har inhämtat, att i dessa femårsöversikter skall stor uppmärksamhet ägnas de särskilda länens förhållanden. Härigenom komma de redan med den nuvarande statistiken förefintliga möjligheterna att erhålla upplysningar om de norrländska länen att ytterligare ökas, och varda ju på så sätt motionärens önskningar i viss mån uppfyllda.

Den av motionären föreslagna anordningen — ett »bokslut — — — för Norrland å ena och övriga Sverige å andra sidan» — skulle åter, fränsett svårigheten att utföra detsamma, på ett olämpligt sätt få sken av en avsikt att ställa en del av fäderneslandet i motsatsförhållande till den övriga delen av riket, ett företag som utskottet icke kan förorda.

På grund av vad sålunda anförts får utskottet hemställa,

att herr Molins i Dombäcksmark ifrågavarande motion, nr 169, icke må till någon andra Kammarens åtgärd föranleda.

Stockholm den 30 juni 1914.

På utskottets vägnar:

AXEL von SNEIDERN.

Vid förestående ärendes slutbehandling inom utskottet hava närvarit herrar *von Sneidern, Dahlberg, Eklund, Eurén, Gullstrand, Hage, Hagman, Kahlström, Svensson* i Betingetorp och *Wiålund*.